

Kasvinterveyden, taimiaineiston ja metsänviljelyaineiston valvonnan raportti 2017

Osa I Kasvinterveys ja taimiaineisto

Dnro 2093/0411/2018

Eviran raportti
Hyväksymispäivä 9.4.2018

Kasvinterveysyksikkö

Hyväksyjä Hannu Kukkonen

Esittelijä Jari Poutanen

Lisätietoja Hannu Kukkonen

SISÄLLYSLUETTELO

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA	4
2 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN	5
3 TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS	14
3.1 TODETUT PUUTTEET JA NIIDEN YLEISYYS	14
3.2 PUUTTEIDEN ANALYYSI	16
4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE	17
5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET	18
5.1 TOIMIJOIDEN SÄÄDÖSTEN TUNTEMUKSEN VARMISTAMINEN.....	18
5.2 TOIMIJOILLE ANNETUT SEURAAMUKSET JA PUUTTEIDEN KORJAAMISTOIMENPITEIDEN VARMISTAMINEN	19
5.3 VALVONTAJÄRJESTELMÄÄN LIITTYVÄT KORJAAVAT TOIMENPITEET.....	19
6 TOIMINNAN RESURSSIT	20
7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN TOIMINTAAN	21

1 ARVIO VALVONNAN VAIKUTTAVUUDEN TOTEUTUMISESTA

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnan tavoitteena on estää kasvinterveyslainsäädännössä mainittujen vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen ja todettujen esiintymien hävittäminen. Lisäksi valvonnan tavoitteena on varmistaa, että markkinoitavat, maahantuotavat ja maasta vietävät kasvituotteet täyttävät muut kasvinterveyslain sekä taimiaineistolain asettamat vaatimukset.

Koska kasvinterveyden valvonnalla voidaan vain rajallisessa määrin estää kasvintuhoojien saapuminen maahan, on mahdollista, että kaikkia kasvintuhoojaesiintymiä ei valvonnassa löydetä riittävän nopeasti. Riittävät valvontaresurssit ja tarkastusten oikea kohdentaminen ovat keskeisessä roolissa pyrittäessä estämään pysyvien kasvintuhoojaesiintymien syntyminen. Vaikka myös vuonna 2017 valvonnassa havaittiin monia vaarallisia kasvintuhoojia ja uusia tuhojaesiintymiä, ei uusia kasvintuhoojia kuitenkaan todettu asettuneen pysyvästi Suomeen.

EU:n rahoittaman kasvintuhoojien *Survey program* -kartoitusohjelman ja vuonna 2017 käyttöön otetun Europhyt Outbreaks -ilmoitusjärjestelmän avulla tehostetaan merkittävästi uusien kasvintuhoojien esiintymisen seuranta ja todetuista esiintymistä tiedottamista kansainvälisesti. Erityisesti kasvintuhoojakartoitusten kohdentamista kehitetään, jotta kartoitustulokset ovat luotettavia ja mahdolliset uudet kasvintuhoojat havaitaan nopeasti.

Globaalin kaupan kasvu ja ilmastonmuutos lisäävät merkittävästi uusien kasvintuhoojien riskiä kasvintuotannolle ja ympäristölle. Tämä aiheuttaa jo nyt haasteita valvonnan kohdentamiselle ja resurssien käytölle. Monia vaarallisista tuhoajista on käytännössä mahdotonta havaita riittävän tehokkaasti esimerkiksi tuonti- tai sisämarkkinaluvonnassa, jotta niiden maahantuloa tai leviämistä voitaisiin estää. Tästä syystä tiettyjä kasvintuhoojia on etsittävä myös esimerkiksi viljelmiltä, jotta pysyvien kasvintuhoojaesiintymien muodostuminen saadaan estettyä.

Tarkastuksia on viime vuosina saatu tehostettu muun muassa feromoni- ja muilla ansoilla, riskikartoilla ja kesän säädään perustuvalla Maryblyt-mallilla. Vuonna 2017 saatiin päätökseen hajukoiraprojekti, jonka tuloksena hyödynnetään nyt myös kahta aasianrunkojäärän havaitsemiseen koulutettua koiraa.

Myönteistä on, ettei aasianrunkojääriä ole löydetty Vantaalla sijaitsevalta esiintymäalueelta kahteen vuoteen. Myös tulipolteen hävittämisessä on mahdollisesti onnistuttu, koska sitä ei ole todettu a hvenanmaalaiselta hedelmäviljelmältä kolmeen vuoteen.

Huolestuttavaa kuitenkin on, että versopoltetta havaittiin vuonna 2017 kahdelta uudelta taimitarhalla, joskin hyvin rajallisilta alueilta. Tähän asti versopoltetta on esiintynyt yhdellä taimitarhalla, josta sitä ole saatu hävitettyä 14 vuotta kestäneiden torjuntatoimenpiteiden aikana. Samalla tiedetään, että joissakin EU-maissa versopolte on levinnyt uusiin isäntäkasveihin, kuten lehtikuusiin.

Ulkomaisista ISPM 15 -merkinnällä varustetuista puisista pakkausmateriaaleista todettiin edellisvuosien tapaan eläviä sukkulamatoja ja myös aasianrunkojääriä, jotka kertovat siitä, että standardista huolimatta puisen pakkausmateriaalin mukana voi levitä vaarallisia kasvintuhoojia. Standardin vaatimusten toteutumista tulisi valvoa kansainvälisesti nykyistä tehokkaammin.

2 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Evira, ELY-keskukset ja valtuutetut tarkastajat tekivät yhteensä 5 531 tarkastusta (taulukko 1). Tarkastusten määrä oli vähemmän kuin vuosina 2016 (6 083 kpl) ja 2015 (7 559 kpl). Tarkastusmäärän väheneminen johtuu pääasiassa siitä, että tarkastusten laskutapaa muutettiin vuonna 2017. Osaa tarkastuksista ei enää lasketa erillisinä tarkastuksina, vaan ne sisältyvät osaksi muita tarkastuksia. Edellä mainitut luvut eivät sisällä Tullin tekemiä kasvinterveydellisiä tuontitarkastuksia.

Yksi syy valvontasuunnitelman puutteelliseen toteutumiseen johtuu valvontasuunnitelmasta, jossa maahantuotavien ja maasta vietävien kasvierien määrä poikkesi siitä, mitä valvontasuunnitelmassa oli ennakkoon arvioitu.

Valvontasuunnitelman määrälliset tavoitteet toteutuivat keskimäärin hyvin, vaikka joitakin tarkastuksia tehtiin suunniteltua merkittävästi enemmän ja joitakin taas merkittävästi vähemmän. Suurin osa tarkastuksista kohdistuu kartoitukset ja tuotantopaikka-valvontaprosessiin. Sektoreista puu ja metsä -sektorin tarkastuksia tehtiin eniten.

Taulukko 1. Eviran, ELY-keskusten ja valtuutettujen tekemät tarkastukset (kpl).

	Tuontitarkastukset	Sisämarkkina-valvonta	Kartoitukset ja tuotantopaikka-valvonta	Vienti	Yhteensä	
Avomaan puutarhakasvit	10	190	286	5	491	9 %
Kasvihuonekasvit	159	162	771	1	1 093	20 %
Peruna	0	113	359	22	494	9 %
Puu ja metsä	1 991	419	749	210	3 369	61 %
Muut				84	84	1 %
Yhteensä	2 160	884	2 165	322	5 531	
	39 %	16 %	39 %	6 %		

Tuontitarkastukset

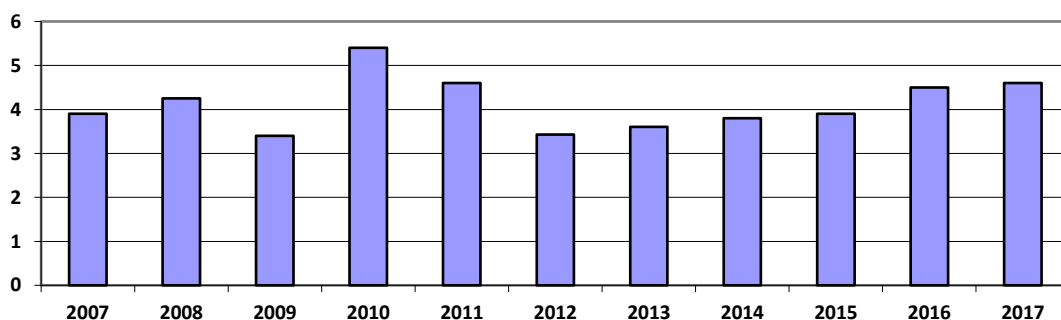
Tuontitarkastusten määrä vaihtelee vuosittain sen mukaan, paljonko maahantuodaan terveystodistuksen vaativia kasveja, kasvituotteita ja muita tavaroita. Kaikki tällaiset tuotteet tarkastetaan pääsääntöisesti maahantuonnin yhteydessä, mutta osalle tuotteista on säädetty alennetut tarkastusprosentit. Suomessa sovelletaan kasvien ja Venäjältä peräisin olevan havupuun tarkastuksessa alennettuja tarkastusprosentteja.

Taulukko 2. Maahantuodut terveystodistuksen vaativat erät ja niiden tarkastustasot.

Tarkastustyyppi	Erät (kpl)	Tuontimäärä	Vaadittu tarkastustaso	Tarkastetut erät (kpl)	Tarkastettujen erien osuus
Avomaan puutarhakasvit	10	733 595 kpl	100 %	10	100 %
Pistokkaat ja taimet avomaalle	9	8 958 kpl	100 %	9	100 %
Istukassipulit	1	724 637 kpl	100 %	1	100 %
Kasvihuonekasvit	159	4 938 575 kpl	100 %	159	100 %
Pistokkaat ja taimet	137	2 514 573 kpl	100 %	137	100 %
Ruukkukasvit	6	99 410 kpl	100 %	6	100 %
Hyötösipulit	16	2 324 592 kpl	100 %	16	100 %
Peruna	0	0 kpl		0	
Puu ja metsä				1 991	
Havupuutavara 1 % Venäjä	82 181	4 596 283 m ³	1 %	915	1,1 %
Havupuutavara 100 % Venäjä	263	8 338 m ³	100 %	235	100 %
Muu havupuutavara, muut alkuperämaat	28	1 389 m ³	100 %	28	100 %
Lehtipuutavara	93	2 957 m ³	100 %	93	100 %
Puinen pakkausmateriaali	-	-		771	
Muut	1 333	21 200 000 kg		637	48 %
Kasvikset	1 333	21 200 000 kg	*	637	48 %
Yhteensä				2 797	

* Vaihtelee tuotteittain.

Avomaalla kasvatettavien taimien ja istukassipulien tuonti väheni kolmasosan ja kasvihuoneessa kasvatettavien kasvien ja hyötösipulien määrä kaksinkertaistui edellisestä vuodesta. Perunan tuonti EU:n ulkopuolelta on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kokonaan kielletty, eikä sitä maahantuotu Suomeen lainkaan.

Kuvio 1. Venäjältä peräisin olevan havupuun tuontimäärät (milj. m³).

Kasvinterveystodistuksen vaativista tuotteista Suomeen tuodaan eniten Venäjältä peräisin olevaa havupuutavaraa, jota tuotiin vuonna 2017 noin 4,6 miljoonaa kuutiometriä ja noin 82 000 lähetystä. Tuontimäärä kasvoi kahdella prosentilla vuodesta 2016.

Toiseksi suurin tuoteryhmä ovat tuoreet hedelmät ja vihannekset, joita tuotiin 21 miljoonaa kiloa. Niiden tuontimäärä väheni noin 10 %:lla edellisvuodesta.

Taulukko 3. Eviran ja ELY-keskusten tekemät tuontitarkastukset.

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	10	5	50 %	10	10	100 %
Kasvihuonekasvit	83	20	24 %	83	159	192 %
Peruna	0	0	-	0	0	-
Puu ja metsä	1 932	1629	84 %	1 950	1 706	87 %
Havupuutavara 100 % muu kuin Venäjä	37	32	87 %	37	30	81 %
Havupuutavara 100 % Venäjä	340	262	77 %	340	262	77 %
Havupuutavara 1 % Venäjä	1181	1178	99 %	1181	1178	100 %
Lehtipuutavara	98	93	95 %	98	93	95 %
Ei terveystodistusta vaativa lehtipuutavara	9	0	0 %	27	0	0 %
Puinen pakkausmateriaali	267	71	27 %	267	150	56 %
Muut (Tulli tekee)						
Puutavaran asiakirjatarkastukset					82 335	
Kasvikset					637	
Yhteensä (ei sis. Tullin tarkastuksia)	2 025	1 653	82 %	2 043	1 874	92 %
Yhteensä (sis. Tullin tarkastukset)					84 846	

Maahantuotavien tuotteiden tarkastukset toteutuivat pääasiassa hyvin. Kuitenkaan terveystodistusta vaatimatonta lehtipuutavaraa ei suunnitelmista huolimatta tarkastettu juuri lainkaan. Kasvihuonekasvien maahantuontitarkastustavoitteet ylitettiin kasvaneen maahantuonnin takia.

Venäjäältä Euroopan puoleisesta osasto tuoduista havupuueristä tarkastettiin 1,1 %, joka ylitti vaaditun 1 %:n tason. Tarkastettujen lähetysten osuus jäi alle vaaditun tarkastustason seuraavien tuoteryhmien osalta:

Puutavara

- sokerivaahteran kuori, hake Kanadasta ja Yhdysvalloista
- tammen kuori ja hake Kanadasta ja Yhdysvalloista.
- sokerivaahterapuutavara Kanadasta ja Yhdysvalloista.
- tuijapuutavara Kanadasta ja Yhdysvalloista

Hedelmät

- appelsiinit Etelä-Afrikasta
- klementiinit Etelä-Afrikasta
- greipit Israelista
- jambolaani (Rose apple, "sweeties") Israelista
- pomelot Israelista
- omenat Brasiliasta
- omenat Yhdysvalloista

Sisämarkkinavalvonta

Markkinavalvontaa tehdään pistokokeina sellaisille sisämarkkinoilla oleville tuotteille, joiden mukana voi helposti levitä kasvintuhoojia. Valvonta tulee tehdä tasapuolisesti, painottaen kuitenkin suuririskisimpiin tuotteisiin ja markkinoinnin vaiheisiin.

Sisämarkkinavalvonta toteutui suunnitelmaan nähden keskimäärin hyvin. Eniten suunnitelmasta jäätii kasvihuone- ja puutarhakasvien, leikkokukkien ja makroeliöiden markkinavalvonnassa.

Kasvihuonesektorilla kukkatukkujen ja puutarhatukkujen markkinavalvonnan toteutumiseen on osittain vaikuttanut se, että toimintaa harjoittavia yrityksiä oli vähemmän kuin oli arvioitu. Tarkastuksia myös tehtiin suunniteltua vähemmän.

Makroeliöiden markkinavalvontaa tehtiin laboratorioresurssien niukkuuden takia vasta joulukuussa, jonka seurauksena näytteiden määrä jäi vähäiseksi, kun tuotteita ei ollut sesongin ulkopuolella saatavilla.

Taulukko 4. Sisämarkkinavalvonta

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	204	186	91 %	212	190	90 %
Taimimyymälät	195	180	92 %	195	184	94 %
Puutarhatukut ja välittäjät	9	6	67 %	17	6	35 %
Kasvihuonekasvit	47	35	74 %	302	162	54 %
Puutarhatukut ja välittäjät	7	3	43 %	91	45	49 %
Kukkatukut	31	28	90 %	202	113	56 %
Makroeliöt	9	4	44 %	9	4	44 %
Peruna	83	96	116 %	164	113	69 %
Siemenperuna	26	10	38 %	31	27	87 %
Ruokaperuna	57	86	151 %	133	86	65 %
Puu ja metsä	400	287	72 %	400	419	105 %
Puinen pakkausmateriaali	400	287	72 %	400	419	105 %
Yhteensä	734	604	82 %	1 078	884	82 %

EU-markkinoilta tulevaa siemenperunaa tarkastettiin toimijoiden ilmoitusten perusteella. Ruokaperunan markkinavalvonnassa kartoitettiin kotimaisen perunan tuhojatilannetta. Tarkastusten ja näytteiden määrä jäi suunniteltua pienemmäksi, koska eri puolilla maata kaupoissa oli samoja perunaeriä. Perunan markkinavalvonnassa tuhojia ei todettu.

Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta

Kartoituksilla selvitetään tuhoajan esiintymistä koko maassa tai tietyllä alueella kuten tuotantopaikalla. Kartoituksia tehdään tuhojakohtaisesti ja osana muita tarkastuksia. Tuotantopaikkavalvonnassa mahdollisen kartoituksen lisäksi selvitetään, täyttääkö toiminta lainsäädännön vaatimukset. Todeutun kasvintuhoojaesiintymän hävittämistä valvotaan toimenpidevalvonnoilla.

Kasvintuhoojakartoitukset ja tuotantopaikkavalvonnat toteutuivat suunnitelmaan nähden keskimäärin hyvin, joskin vaihtelu toteumissa on suurta. Osa tavoitteista ylitettiin moninkertaisesti, kun taas joitain suunnitelmassa olleita tarkastuksia ei tehty lainkaan. Kasvihuonekasvien tarkastukset toteutuivat valtakunnallisesti oikein hyvin.

Taulukko 5. Kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonnat

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	417	259	62 %	425	286	67 %
Taimitarhatuotanto	65	49	75 %	74	68	92 %
Mansikan taimituotanto	4	4	100 %	4	4	100 %
Varmennettu taimituotanto	5	5	100 %	12	13	108 %
Vihannesten taimituotanto	21	0	0 %	21	0	0 %
Hedelmätarhatarkastukset	75	49	65 %	75	49	65 %
Viheralueiden kartoitus	148	119	80 %	148	119	80 %
Muut tuhoajakartoitukset	99	33	33 %	91	33	36 %
Kasvihuonekasvit	401	421	105 %	762	771	101 %
Koristekasvien taimituotanto	8	8	100 %	29	35	121 %
Vihannesten taimituotanto	5	5	100 %	90	89	99 %
Koristekasvien tuotanto	267	272	102 %	522	496	95 %
Vihannesten tuotanto	121	136	112 %	121	151	125 %
Peruna	379	369	97 %	413	359	87 %
Rengasmätäkartoitus	138	120	87 %	138	120	87 %
Rengasmädän toimenpidevalvonta	4	3	75 %	8	5	63 %
Peruna-ankeeroiskartoitus	114	124	109 %	114	125	110 %
Peruna-ankeeroisen toimenpidevalvonta	43	51	119 %	43	52	121 %
Koloradonkuorisen kartoitus	65	56	86 %	65	57	88 %
Koloradonkuoriaisen toimenpidevalvonta	15	15	100 %	45	46	102 %
Puu ja metsä	496	494	100 %	1 071	749	70 %
Aasianrunkojääräkartoitus	17	22	129 %	329	242	74 %
Mäntyankeroiskartoitus	415	418	101 %	415	418	101 %
Muut tuhoajakartoitukset	64	54	84 %	327	89	27 %
Yhteensä	1 693	1 543	91 %	2 671	2 165	91 %

Tuotantopaikkatarkastuksista heikoimmin toteutuivat avomaavihannesten taimituotannon, rengasmädän toimenpidevalvonnan ja tietyt muut tuhoajakartoitusten tarkastukset. Avomaavihannesten taimituotantoa ei tarkastettu lainkaan, koska henkilömuutoksista johtuen ei ehditty selvittää kyseisiä rekisteristä puuttuvia toimijoita. Puutarhakasvien muut tuhoajakartoitukset on suunnitelman varauma pääasiassa kansalaisten tekemille tulipolteilmoituksille, joita tuli ennakoitua vähemmän.

Suoja-aluehoojista kartoitettiin neljää tuhojaa. Etelänjauhaisen, koloradonkuoriaisen ja valkoperuna-ankeeroisen kartoitukset toteutuivat suunnitellusti. Etelänjauhiaisia tosin kartoitettiin enimmäkseen (80 %) koristekasveja tuottavilta viljelmiltä. Koloradonkuoriaiskartoituksia ei ollut tarve toteuttaa suunnitelman mukaisesti, koska kesän sääolosuhteet ja ilmavirtaukset eivät olleet kuoriaisen leviämiseksi suotuisat. Ritso-maniakartoitus jäi epähuomiossa tekemättä kokonaan.

Hätätoimenpidetuhoojista eniten tarkastuksia tehtiin mäntyankeroisen, versopolteen, *Epitrix*-perunakirpan ja runkojäärän kartoittamiseksi. Mäntyankeroisen ja runkojääräisten tarkastuksia kohdistettiin riskialueille. *Epitrix*-kartoitusta tehtiin kaiken siemen- ja muun perunan tarkastuksen yhteydessä kasvustosta ja mukulasadosta. *Xylella fastidiosa* kartoitusta tehostettiin loppuvuodesta, jolloin näytteitä alettiin ottaa myös oireettomista kasveista.

Kontrollidirektiivien perusteella tehtiin peruna-ankeeroisten sekä vaalean ja tumman rengasmädän kartoituksia. Perunan rengasmätäkartoituksista osa tehtiin tammi-

kuussa 2018, joten tarkastusmäärät kirjautuvat vuoden 2018 raporttiin. Rengasmädän toimenpidevalvonnan osalta suunnitelmassa on toteumaa suurempi varaus. Ankeroiskartoitusten määrä on ylittynyt suunnitellusta määrästä.

EU:n laajuisella *Survey program* -kartoitusohjelmalla selvitetään tiettyjen kasvintuhoojien esiintymistä EU:n alueella. Koska kartoitusohjelmaan liittyvä suunnitelma jouduttiin lähettämään komissiolle hyvin aikaisessa vaiheessa toukokuussa 2016, jouduttiin sitä muuttamaan jo syksyllä valvontasuunnitelman laadinnan yhteydessä. Molempien suunnitelmien luvut ovat liitteen taulukossa 15.

Taulukko 6. Tuhojakokohtaiset kartoitukset.

Tarkastustyyppi	Kohteet			Tarkastukset		
	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Suoja-alueet		952			952	
Etelänjauhiainen		392			830	
Koloradonkuoriainen	65	56	86 %	65	57	88 %
Ritsomania	0	0	-	0	0	-
Tulipolte		380			399	
Valkoperuna-ankeroainen	114	124	109 %	114	125	110 %
Hätätoimenpidepäätökset		983			983	
<i>Epitrix</i>		155			196	
Runkojäärät		148			379	
Alppirusun versopolte		195			218	
Mäntyankeroainen		418			418	
Pihkakoro		19			19	
<i>Pseudomas syringae</i> pv. <i>actinidae</i>		24			24	
<i>Xylella fastidiosa</i>		24			26	
Kontrollidirektiivit		364			364	
Peruna-ankeroiset	114	124	109 %	114	125	110 %
Vaalea rengasmätä	138	120	87 %	138	120	87 %
Tumma rengasmätä	138	120	87 %	138	120	87 %
Survey program -ohjelma	3121	1 981	63 %	3 454	3 121	84 %
<i>Agrilus anxius</i>	6	6	100 %	15	21	140 %
<i>Agrilus planipennis</i>	118	129	109 %	118	173	147 %
<i>Anoplophora chinensis</i>	262	214	82 %	266	405	152 %
<i>Anoplophora glabripennis</i>	270	199	79 %	292	382	131 %
<i>Anthonomus eugeni</i>	154	35	23 %	154	51	33 %
<i>Aromia bungii</i>	5	11	220 %	5	17	340 %
<i>Atropellis</i> spp.	20	0	0 %	20	0	0 %
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	390	246	63 %	390	246	63 %
<i>Cand.Liberibacter solanacearum</i>	45	0	0 %	61	0	0 %
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	6	2	33 %	30	12	40 %
<i>Diaporthe vaccinii</i>	147	118	80 %	151	121	80 %
<i>Eotetranychus lewisi</i>	42	52	124 %	42	99	236 %
<i>Epitrix</i> sp.	250	174	70 %	356	183	51 %
<i>Gibberella circinata</i>	262	92	35 %	266	136	51 %
<i>Monochamus</i> spp.	6	13	217 %	30	68	227 %
Peruna-ankeroiset	130	141	108 %	155	149	96 %
<i>Synchytrium endobioticum</i>	119	106	89 %	143	106	74 %
<i>Pissodes</i> spp.	2	0	0 %	12	0	0 %
<i>Polygraphus proximus</i>	6	2	33 %	30	12	40 %
<i>Pseudomonas syringae</i> pv. <i>actinidae</i>	149	23	15 %	149	24	16 %
Rengasmädät	119	124	104 %	144	124	86 %
<i>Scirtothrips</i>	157	37	24 %	163	54	33 %
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	154	36	23 %	154	52	34 %
<i>Tomato leaf curl New Delhi virus</i>	241	157	65 %	247	378	153 %
<i>Xylella fastidiosa</i>	5	20	400 %	5	20	400 %
<i>Xylosandrus crassiusculus</i>	56	44	79 %	56	66	118 %

Suomen ainoa aasianrunkojääräesiintymä sijaitsee Vantaalla. Kartoituksia jatkettiin Vantaan aasianrunkojääräesiintymän rajatulla alueella. Tarkastuksia tehtiin eri menetelmillä, kuten käyttämällä alueella jääräpyydyksiä, kiikaroimalla alueen puita oireellisten puiden löytämiseksi ja tarkastamalla kiipeämällä (Eviran tarkastajat ja sopimusurakoitsijat) oireellisissa tai muuten epäilyttävissä puissa havaintojen varmentamiseksi. Alueella asuvat yksityishenkilöt ilmoittivat epäilyttävistä puista, jotka tarkastettiin ja osa myös kaadettiin tarkempia tutkimuksia varten.

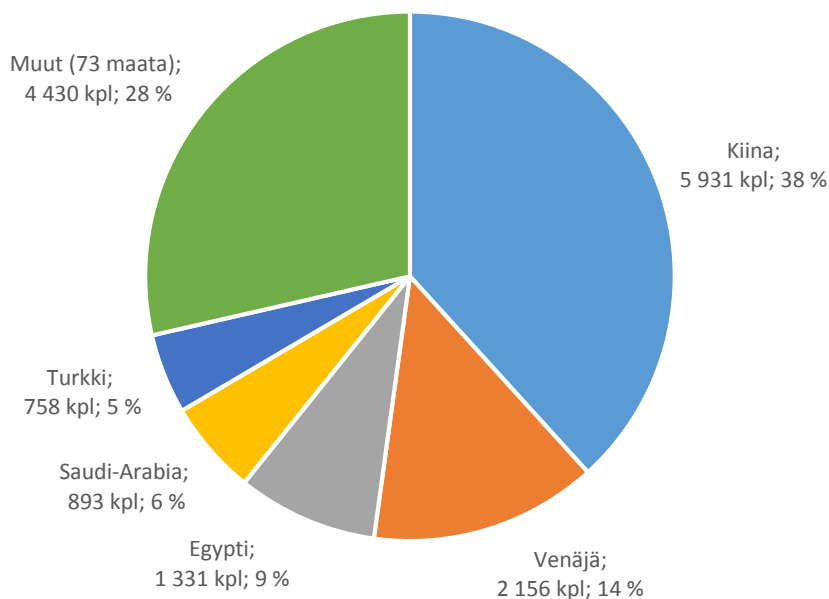
Vientitarkastukset

EU:n ulkopuolisiin maihin vietäviä kasvinterveystodistusta vaativia kasvituotteita tarkastetaan vientihetkellä tai ennakoita tuotantopaikalla tehtävänä vientivalmiustarkastuksena. Vientitarkastusten määrä riippuu paljolti viennin volyymistä. Koska vietävät tuotteet tarkastettiin pääasiassa tuotantopaikoilla tehtävillä vientivalmiustarkastuksilla, on eräkohtaisten vientitarkastusten määrä pieni.

Taulukko 7. Vientitarkastukset (ml. vientivalmiustarkastukset).

Tarkastustyyppi	Suunniteltu	Toteutunut	Toteuma
Avomaan puutarhakasvit	6	5	83 %
Kasvihuonekasvit	1	1	100 %
Peruna	15	22	146 %
Puu ja metsä	223	210	94 %
Vienti ja ISPM-sahat	31	46	148 %
Pakkausmateriaalien valmistajat	184	121	66 %
Puutavara ja hake	8	43	538 %
Muut tuotteet	63	84	133 %
Vilja		21	
Jauho, kahvi, riisi		60	
Metsä- ja työkoneet		3	
Yhteensä	308	322	104 %

Vientitarkastusten toteutuminen poikkeaa suuresti suunnitelmasta. Varsinkin puutavaran vientitarkastusten määrä oli arvioitu suunnitelmassa liian pieneksi. Myös vienti- ja ISPM 15 -sahoja tarkastettiin suunnitelmaan nähden merkittävästi enemmän. Tämä johtui siitä, että valvontasuunnitelmassa oli vain ne sahat, jotka oli merkitty Elmo-tietojärjestelmään viejiksi, vaikka viejien määrä todellisuudessa on suurempi. Lisäksi pakkausmateriaalin valmistajista jäi tarkastamatta kolmasosa suunnitelmaan nähden.

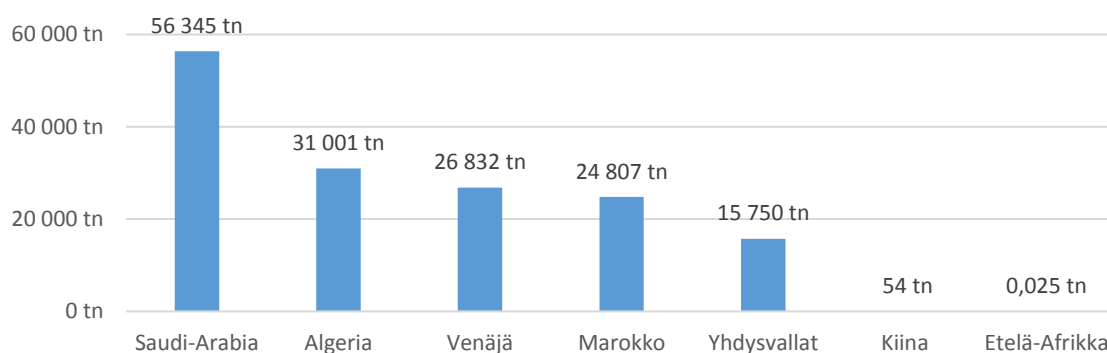

Kuvio 2. Myönnettyjen kasvinterveystodistusten (yhteensä 15 449 kpl) jakauma vastaanottajamaittain.

EU:n ulkopuolelle vietiin 15 449 kasvinterveystodistusta vaativaa lähetystä (Taulukko 12). Vientimäärä oli 13 % korkeampi kuin vuonna 2014. Eniten kasvinterveystodistusta vaativia tuotteita vietiin Kiinaan, Venäjälle, Egyptiin ja Saudi-Arabiaan ja Turkkiin, joiden osuus oli 72 % kasvinterveystodistusta vaativasta viennistä. Kiinaan vietiin eniten puutavaraa ja rakennusmateriaalia ja Venäjälle eniten tuotetyypille ”muuta tuotteita”, joka sisältää esimerkiksi elintarvikkeita.

Perunan vientiin liittyvä tarkastus perustuu vientivalmiustarkastuksiin. Siemenperunan osalta viralliset tuotantotarkastukset täyttävät viennin vaatimukset, joten erillisiin tarkastuksiin ei ole tarvetta. Venäjälle vietävät erät kuitenkin tarkastettiin ennakkoon yhteistyössä Venäjän kasvinterveysviranomaisten kanssa.

Venäjän asettama ruokaperunan tuontikielto Venäjälle oli edelleen voimassa. Ennakotarkastettuja siemenperunaeriä vietiin Venäjälle aiempien vuosien tapaan, eikä kasvinterveystodistusta vaativia tuotteita ilmennyt. Kasvukauden 2016 sadon viennin ennakkotarkastus siirtyi tammikuulle 2017 ja kasvukauden 2017 vietäväksi suunnitellut siemenperunaerät tarkastettiin marraskuussa 2017.

Kuvio 3. Viljan vientimäärät (yhteensä 154 787 tn) vastaanottajamaittain.

Laboratoriomääritykset

Tarkastusten yhteydessä otettiin yhteensä 5 544 näytettä, jotka tutkittiin Eviran kasvianalytiikan Lappeenrannan ja Viikin laboratorioissa. Näytemäärä kasvoi noin sadalla näytteellä edellisvuodesta. Tuontinäytteistä suurin osa (1 105 kpl) oli Venäjän tuontipuusta. Sisämarkkina- ja vientinäytteistä suurin osa (882 kpl) puusestä pakkausmateriaalista. Viljan vientieristä otettiin yhteensä 23 näytettä.

Taulukko 8. Kasvinterveyden valvonnassa tutkitut laboratorionäytteet.

	Tuontitarkastukset	Sisämarkkina- valvonta	Kartoitukset ja tuotantopaikka- valvonta	Vienti	Yhteensä	
Avomaan puutarhakasvit		55	797		852	15 %
Kasvihuonekasvit	70	150	395		615	11 %
Peruna		192	1 165		1 357	24 %
Puu ja metsä	1 143	882	667	5	2 697	49 %
Muut				23	23	0 %
Yhteensä	1 213	1 279	3 024	28	5 544	
	22 %	23 %	55 %	1 %		

3 TOIMINNAN JA TUOTTEIDEN SÄÄNNÖSTENMUKAISUUS

3.1 Todetut puutteet ja niiden yleisyys

Valvonnassa annetaan pääasiassa eräkohtaisia maahantuonti- ja markkinointikieltopäätöksiä sekä torjuntapäätöksiä vaarallisten kasvintuhoojien hävittämiseksi esimerkiksi tuotantopaikoilta.

Vaikka vaarallisia kasvintuhoojia ja taimiaineistotuhoojia todettiin kasvieristä ja tuotantopaikoilta, todetut kasvintuhoojat ja niiden määrät ovat varsin tavanomaiset. Muutama päätös liittyi terveystodistus-, merkintä-, tai maahantuontivaatimusten puutteisiin. Yhdessä erässä muuntogeenisiä leikkoneilikoita todettiin pakollisten pakkausmerkintöjen puuttuvan ja merkinnät määrättiin lisättäviksi ennen myynnin sallimista.

Taulukko 9. Annetut maahantuontikielto-, markkinointikielto- ja kasvintuhoojien torjuntapäätökset. Suluissa kohteet joissa torjuntatoimenpiteitä jatketaan.

Kasvintuhooja ja muut säännöstenvastaisuudet	Tuontitarkastukset	Sisämarkkina- valvonta	Kartoitukset ja tuotantopaikka- valvonta	Vienti
Avomaan puutarhakasvit	1	13	2 (5)	0
Terveystodistus puuttuu (pillisipuli)	1			
Alppiruusun versopolte		6	2 (3)	
Lisäversoisuustauti			0 (1)	
Tulipolte			0 (1)	
Kuunliljan X virus		2		
Mustikkasyöpä		1		
ZP-kasvipassi puuttuu		1		
Varmennettu taimituotanto		3		
Kasvihuonekasvit	1	10	55	0
Terveystodistus puuttuu (tomaatti)	1			
Etelänjauhiainen		5	55	
Floridankärpänen		1		
Geenimuunneltu lajike		4		
Peruna	0	0	35 (248)	0
Keltaperuna-ankeroinen			33 (236)	
Koloradonkuoriainen			0 (1)	
Vaalea rengasmätä			0 (4)	
Valkoperuna-ankeroinen			2 (7)	
Puu ja metsä	25	27	0 (1)	0
Puutavara, hake, puru				
Terveystodistusvirhe/vanhentunut	4			
Ei täytä maahantuontivaatimuksia	3			
Väärä puulaji	1			
Puupakkaukset				
Mäntyankeroinen		3		
Runkojäärät	1	2		
Muut sukkulamadot ja hyönteiset	4	19		
ISPM 15 -merkinnän puutteellisuus	12	3		
Aasianrunkojäärä			0 (1)	
Muut tuotteet	(1)			
Terveystodistus puuttuu (kasvikset)	1			
Yhteensä	28	50	92 (254)	0

Maahantuontikiellot

Yhteensä 28 kasvierän maahantuonti kiellettiin varsin tavanomaisten syiden kuten puuttuvien tai virheellisten terveystodistusten, havaittujen tuhoojien tai muiden puut-
teiden takia. Suurin osa maahantuontikielloista koski puutavaraa, haketta ja puupak-
kausmateriaalia.

Taulukko 10. Maahantuontikiellot

Syy	Tuote	Kpl	Alkuperämaat
Ei kasvinterveystodistusta	Siemenet	2	USA
Ei kasvinterveystodistusta	Kasvikset	1	TH
Terveystodistusvirhe/vanhentunut	Puutavara tai hake	4	RU
Tavara ei täytä vaatimuksia	Puutavara tai hake	3	RU
Väärä puulaji	Puutavara tai hake	1	RU
Aasianrunkojäärä	Puupakkausmateriaali	1	CN
Eläviä sukkulamatoja	Puupakkausmateriaali	4	CN, JP, UA, VN
ISPM 15 -merkinnän puutteellisuus	Puupakkausmateriaali	12	BR, CN, ID, RU
Yhteensä		28	

Markkinointikiellot

Markkinoilla olevien kasvien pistokoetarkastuksissa todettiin vaarallisista kasvintu-
hoojista versopoltetta alppiruusuista (alkuperä Hollanti ja Saksa) ja taimiaineistotu-
hoojista kuunliljan X virusta (Hollanti) ja mustikkasyöpää (Suomi). Lisäksi kiellettiin
yhden tulimarjaerän (Hollanti) markkinointi suoja-aluekasvipassin puuttumisen takia.

Kasvihuonekasvien markkinavalvonnassa todettiin erityisesti etelänjauhiaisia viljel-
mille toimitettavissa maljaköynnösten taimissa (Hollanti, Italia). Kukkatukussa kiellet-
tiin yhden kiinanruusu-erän (Hollanti) markkinointi floridankärpäsen takia.

Viljelijöille toimitettavien ja jo toimitettujen tarhapetunian (*Petunia x hybrida*) taimien
joidenkin lajikkeiden todettiin sisältävän muuntogeenistä ainesta. Eviran testeissä po-
siitiviksi todetut lajikkeet määrättiin vedettäväksi takaisin viljelmiltä ja hävitettäväksi.
Alkuperäinen epäily muuntogeenisyydestä esitettiin Helsingin yliopistolta petunialle
vieraan oranssin kukan värin perusteella. Päätökset (4 kpl) lajikkeiden hävittämisestä
ja toimitettujen taimierien takaisinvedosta annettiin kolmelle taimia välittäneelle yrityk-
selle ja tieto tapahtuneesta sai aikaan maailman laajuisen lajiketestauksen ja markki-
noilta vetämisen. Muuntogeenisten kasvien viljely ja myynti edellyttäisi EU:n markki-
nointilupaa.

Lisäksi kahdella mansikan varmennettuun käyttötaimien tuottavalla viljelmällä havaittiin
yhteensä kolmesta erästä mansikan tyvimätää, mansikkapunkkeja tai vihannespunk-
keja. Taimierille ei annettu myyntilupaa.

Kasvintuhoojien torjuntapäätökset

Avomaan puutarhatuotannon tarkastuksissa todettiin versopoltetta kahdelta taimitar-
haltalta, joissa sitä ei ole aiemmin todettu esiintyvän. Näiden lisäksi yhdellä taimitarhalla
versopoltetta on esiintynyt vuodesta 2004, eikä sitä ole saatu sieltä pysyvästi hävitet-
tyä. Versopoltteen hävittämisestä viljelmillä tehdään komission hätätoimenpidepää-
töksen (2002/757/EY) mukaiset toimenpiteet.

Lisäksi jatkettiin tutkimusasemalla todetun omenan lisäversoisuustaudin ja omenavil-
jelmällä Ahvenanmaalla todetun tulipoltteen torjuntatoimenpiteiden valvontaa. Ome-
naviljelmältä ei ole todettu tulipoltetta vuoden 2014 jälkeen.

Etelänjauhiaisia todettiin taas runsaasti eli yhteensä 54 kasvihuoneviljelmälle annettiin torjuntapäätös. Näistä 13 kappaletta annettiin aiemmista vuosista poiketen suoraan sellaisille viljelmille, joille oli toimitettu taimieriä, jotka tiedettiin etelänjauhiaisen saastuttamiksi. Etelänjauhiaisen hävittämiseksi annettiin torjuntapäätös muun muassa 18:lle joulutähtiä, 17:lle maahumalaa (kesäkukkalaji) ja 15:lle maljaköynnöksiä tuottavalle kasvihuoneviljelmälle.

Peruna-ankeroisen torjuntapäätöksistä suuri osa tehtiin tuotantopaikoille, joilla on jo aiemmin todettu ankerosta. Ensimmäistä kertaa peruna-ankeroista todettiin myös siemenperunatuotannossa yhdellä tuotantopaikalla.

Vantaalla sijaitsevalta aasianrunkojäärän esiintymäalueelta ei ole todettu yhtään runkojäärää vuonna 2017. Toimenpiteitä ja kartoituksia jatketaan kuitenkin toistaiseksi EU:n komission täytäntöönpanopäätöksen 2015/893 mukaisesti.

EU:n *Survey program* -kartoitusohjelmassa tehdyissä tarkastuksissa Suomessa ei havaittu yhtään kasvintuhoojaesiintymää.

Vientivalvonta

Vientivalmiustarkastuksilla ja vientierien tarkastuksilla varmistetaan, että maasta vietyvät erät täyttävät vastaanottajamaan lainsäädännön vaatimukset. Kiina on ilmoittanut suomalaisten puupakkausmateriaalien ISPM 15 -merkintöjen puutteista.

3.2 Puutteiden analyysi

Avomaan puutarhatuotannosta havaittiin kahdelta uudelta taimitarhalla versopolteen kasvintuhoojaesiintymät. Suomessa on ollut yhdellä taimitarhalla versopolte-esiintymä vuodesta 2004, eikä sitä ole edelleenkään saatu hävitettyä. Komission hätätoimenpidepäätöksen mukaiset toimenpiteet eivät siten ole riittäviä taudin hävittämiseksi. Lisäksi versopolteen on todettu Euroopassakin levinneen uusille isäntäkasveille kuten lehtikuusiin.

Kasvihuonetuotannossa merkittävimmät ongelmat johtuivat etelänjauhiaisesta ja muuntogeenisistä petunialajikkeista. Etelänjauhiaisen kartoittaminen ja torjuntatoimenpiteiden valvonta veivät pääosan kasvihuonetuotannon tarkastusresursseista. Vaikka kaikki esiintymät saatiin hävitettyä ilman, että toimijoille seurasi merkittäviä tappioita, etelänjauhiaisia levinneeä jatkossakin vuosittain kymmenille koristekasviviljelmille ulkomaisen taimiaineiston mukana.

Professori Teemu Teerin epäilyjen perusteella Evira löysi tuotannosta muuntogeenisiä petunialajikkeita. Kyseisten muuntogeenisten kasvien viljely Suomessa ja EU:ssa on kielletty. Sen lisäksi, että Evira veti kyseiset lajikkeet pois markkinoilta, asia sai myös kansainvälistä julkisuutta, jonka takia petunialajikkeita vedettiin markkinoilta ympäri maailmaa. Vaikka näitä lajikkeita tuskin jatkossa viljellään, on mahdollista, että muita muuntogeenisiä kasvilajeja pääsee vastaavalla tavalla tuotantoon.

Puupakkausmateriaalista tehtyjen tuhojahavaintojen perusteella ISPM 15 -standardi ei nykyisellään pysty estämään vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä. Suomessa todetun aasianrunkojääräesiintymä osoittaa, että riski aasianrunkojäärän leviämisestä ja asettumisesta Suomeen on suuri. Lisäksi esiintymän havaitseminen riittävän nopeasti on vaikeaa, koska riskipaikkoja on paljon ja tuhoajan havaitseminen on vaikeaa. Puupakkausmateriaalin mukana leviää myös monia muita kasvintuhoojia, vaikka ISPM 15 -standardin mukaisesti käsitellyissä puupakkauksissa leviämiskin pitäisi olla minimaalinen.

4 AUDITOINNIT JA MUU SAATU PALAUTE

Asiakaspalautetta saadaan kaiken kaikkiaan vähän eikä sitä riittävästi kirjata palautejärjestelmään. Vuonna 2017 saatiin kiitosta aasianrunkojäärätiedotuksesta, tarkastustoiminnasta ja asiakaspalautteista. Kielteistä palautetta saatiin ohjeissa ja verkkosivuilla käytetyistä termeistä, joita ei käytetä yhtenäisesti.

Kasvinterveysyksikön arviointi- ja ohjaukseyntien (AJO) aiheena oli tänä vuonna valvontasuunnitelman toimivuus rekisteröintiedellytysten (velvoite) tarkastusten suunnittelussa ja toteutuksessa. AJO-käyntejä tehtiin viisi. Kohteina oli ELY-keskusten ja Eviran tarkastajia. Rekisteröintiedellytysten tarkastukset katsottiin kohdistuvan kasvihuone- ja avomaatuotannon toimijoihin sisältäen metsänviljelyaineiston tuottajat. Sahat ja ISPM-15 toimijat jätettiin tarkastelun ulkopuolelle.

AJO-käyntien tulosten perusteella tarkastajat valmistautuvat velvoitetarkastuksiin huolella. Tarkastuksiin sisällytetään usein tuhoajatiedon jakamista ja muuta neuvontaa. Vahva paikallistuntemus auttaa tunnistamaan velvoitetarkastusta vaativat toimijat. Ongelmaksi koettiin Elmon toimivuus. Hakujen kautta ei löydy kaikkia toimijoita ja Elmon ajantasaisuudessa on puutteita.

ELY-keskukset antoivat niukasti kasvinterveysyksikköä koskevaa palautetta. Valvonnan ohjaukseen ja koulutukseen oltiin pääasiassa tyytyväisiä. Eviran tulisi kehittää sähköisiä prosesseja ja tarkastussovellus Elmoa, jotta ELYjen ei tarvitse pitää omaa seurantaansa tarkastusten etenemisestä Excelissä. Valvojasta valmentajaksi – teema sai kannatusta, mutta toivottiin myös, että koulutuksissa kerrottaisiin miten tämä pitäisi huomioida käytännön työssä. Monilla alueilla kasvintarkastus on vain yhden tarkastajan varassa, joten käytännössä sijaistaminen on hankalaa.

Vuoden 2017 tarkastajakoulutuksiin oltiin pääasiassa hyvin tyytyväisiä. Ajankohtaiskoulutuksessa ryhmätyönä tehdyt harjoitukset etsiä ratkaisuja säädösten ja tarkastusohjeiden avulla kuvitteellisiin käytännön ongelmiin koettiin aktivoiviksi ja mielekkäiksi. Uutena asiana oli mukana kasvintuhoojien tunnistustentti. Tentti koettiin vaikeaksi, mutta samalla antoisaksi. Uusien tarkastajien koulutuksen jako ensin teoriaopetukseen (50 %) ja sen jälkeen yrityksissä ja viljelmillä tehtyyn käytännön tarkastustyön harjoitteluun (50 %) koettiin onnistuneeksi. Käytännön harjoittelun koettiin antavan tarvittavaa varmuutta itsenäisen työn aloittamiseen. Kasvintuhoojien statukseen ja tunnistamiseen toivottiin lisää panostusta tulevaisuudessa.

5 ENNALTAEHKÄISEVÄT JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

5.1 Toimijoiden säädösten tuntemuksen varmistaminen

Toimijoiden säädösten tuntemusta pyrittiin lisäämään tarkastuskäynneillä tehtävällä neuvonnalla, jakamalla tuhoajaesitteitä ja oppaita sekä viestinnän keinoin esimerkiksi Evira.fi -sivustolla julkaistuilla tiedotteilla, lehtikirjoituksilla, toimijaryhmäkohtaisesti lähetettävillä tiedotteilla sekä luennoimalla erilaisissa tilaisuuksissa.

Usein vaarallisten kasvintuhoojien esiintymät löydetään muuten kuin valvonnassa, esimerkiksi kansalaisilta saatujen havaintoilmoitusten perusteella. Näin on ollut esimerkiksi aasianrunkojäärän, punamädän ja luomun rokkoviruksen kohdalla. Yhteistyötä tuhoajien havaitsemiseksi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tulisikin lisätä esimerkiksi viljelijöiden, viheralalla työskentelevien ja puisen pakkausmateriaalin maahantuojien kanssa. Näitä tahoja tulisi kouluttaa nykyistä suunnitelmallisemmin havaitsemaan tuhoajia. Viljelijöiden kanssa tehtävää yhteistyötä vaikeuttaa se, että motivaatio viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön on heikentynyt torjuntatoimenpiteistä maksettujen korvausten poistumisen myötä.

Viestintä

Kasvinterveysyksikkö julkaisi yhteensä kahdeksan tiedotetta.

- 18.4.2017, Eviralta uudet käyttöalueet männyn siemenille ja taimille
- 27.4.2017, Evira poistaa muuntogeeniset oranssit petuniat myynnistä
- 17.5.2017, Evira hävitti ulkomaisia puukehikoita vaarallisten kasvintuhoojien vuoksi
- 21.6.2017, Tunnista tulipolte puutarhassa ja puistossa
- 13.7.2017, Koloradonkuoriainen voi löytyä omalta perunapalstalta
- 11.8.2017, Vaaralliset kasvintuhoojat esillä Lepaan puutarhanäyttelyssä
- 15.8.2017, Aasianrunkojäärän toukka salamatkusti kivitavaran puupakkauksessa
- 7.11.2017, Metsämessuilla esitellään metsäntuhoojien leviämiskeinoja

Lisäksi kirjoitettiin lehtiin ja Evira.fi-sivustolle ajankohtaisista aiheista.

- 2.2.2017, Haikola, S. Viherympäristö: Kasvinterveyslainsäädäntö uudistuu.
- 21.4.2017, Kukkonen, H. Kasvinsuojelulehti: Hyvät neuvot tarpeen.
- 21.4.2017, Virtanen Atro. Tuottava peruna: Kun peruna-ankeroinen yllättää.
- 4.7.2017, Leinonen, K. Blogikirjoitus, Evira.fi: Metsänjalostuksen tulokset siirtyvät hyvin taimituotantoon – tarkastelussa mänty ja kuusi.

Kasvinterveysyksikkö esitteli toimintaansa kahdessa messutapahtumassa.

- 17.–19.8.2017, Lepaa 2018. Aiheina tulipolte, aasianrunkojäärä, kasvipassit ja nimilaput.
- 10.–12.11.2017, Metsämessut, Aiheina vaarallisten kasvintuhoojien leviämistäväylät, esimerkkilajeina aasianrunkojäärä ja saarnenjalosoukko.

Luennot ja muut esiintymiset

- 15.2.2017, Tilli, K. Hyria: puutarha-alan opiskelijoiden oppitunti, Hyvinkää. Esitys kasvintarkastuksesta.

- 29.8.2017, Poutanen, J. Luomuliitto: Luomumansikantaimi-seminaari, Helsinki. Taimituotannon vaatimukset ja valvonta kasvinterveys- ja taimiaineistolainsäädännön näkökulmasta.
- 23.11.2017, Haikola, S. Viheralan taimipäivä, Hämeenlinna. Kasvinterveyslainsäädäntö uudistuu – toimijavastuu lisääntyy, omavalvonta, jäljitettävyys, rekisteröitymisvelvollisuus.
- 24.11.2017, Poutanen, J. Marjataito-hanke: Organisaatiot marjanviljelijän rinnalla, Kajaani. Taimituotannon vaatimukset ja valvonta kasvinterveys- ja taimiaineistolainsäädännön näkökulmasta.

5.2 Toimijoille annetut seuraamukset ja puutteiden korjaamistoimenpiteiden varmistaminen

Kasvinterveyden ja taimiaineiston valvonnasta havaituista puutteista tulee aina seuramus, kuten torjuntapäätös, maahantuontikielto, markkinointikielto tai huomautus, joten seuraamukset on käsitelty luvussa 3.1 puutteiden yhteydessä.

5.3 Valvontajärjestelmään liittyvät korjaavat toimenpiteet

Kasvintarkastusyksikön organisaatio muutettiin niin, että tuonti- ja sisämarkkinavalvontatehtävät muodostavat yhden kokonaisuuden ja vientivalvonta, kartoitukset ja tuotantopaikkavalvonta toisen kokonaisuuden.

Kasvihuonesektorilla siirryttiin aiempien vuosien etelänjauhiaishavaintojen takia käytäntöön, jossa jäljitysten sijaan annettiin etelänjauhiaisen torjuntapäätös suoraan niille viljelmille, jotka olivat vastaanottaa etelänjauhiaisen saastuttamia kasvieriä. Toimenpidevalvontaa tehtiin näille viljelmille kuitenkin kuten aiemminkin.

Tarkastajille lähetettiin tarkastuskauden aikana koosteita tehtyjen tarkastusten määrästä helpottamaan loppuvuoden tarkastusten suunnittelua.

6 TOIMINNAN RESURSSIT

Kasvinterveyden valvontaan käytettiin 4 414 htp Eviran, ELY-keskusten ja valtuutettujen tarkastajien työaika, mikä on noin 1,5 htv:tä suunniteltua enemmän (1 htv = 200 htp, Taulukko 20). Eviran osalta työaika jäi 132 tuntia vähäisemmäksi ja ELYjen osalta 457 tuntia suuremmaksi kuin oli suunniteltu. Mitään erityistä syytä poikkeamille ei ole olemassa.

Koska työaika ei kirjata tarkastustyypeittäin Evirassa eikä ELY-keskuksissa, ei ole saatavilla tarkkaa tietoa siitä, ylittyikö ja alittuiko arvioitu työaika joidenkin tiettyjen tehtävien kohdalla vai onko valvontasuunnitelman ajanmenekki arvioitu väärin. Eviran osalta suunnitellun ja toteutuneen työajan vertailua vaikeuttaa lisäksi se, että työajan seurannasta ei ole enää saatavilla pelkästään tarkastusten tekemiseen käytettyä työaika, kun taas suunnitelmassa on huomioitu ainoastaan tarkastukseen välittömästi kuuluva työaika. Myös ELY-keskukset kirjannevat toteutuneeseen työaikaan kaiken kasvinterveystehtäviin käytetyn työajan, ei vain tarkastuksiin kuluva aikaa.

Taulukko 11. Valvontaan käytetyn työajan suunniteltu ja toteutunut käyttö (htp) 2015-2017. Taulukko ei sisällä Tullin kasvintarkastukseen käyttämää työaika.

	2015		2016		2017	
	Suunniteltu	Toteutunut	Suunniteltu	Toteutunut	Suunniteltu	Toteutunut
Evira	1 909	2 501	2 139	2 476	2 251	2 119
ELY-keskukset	1 786	2 610	1 658	1 870	1 737	2 194
Valtuutetut	199	147	137	142	129	101
Yhteensä	3 894	5 258	3 934	5 526	4 117	4 414

Tarkastajien kouluttaminen

Koulutusta kasvinterveys- ja taimiaineistotarkastuksiin järjestettiin seuraavasti:

- Kevät 2017 Laki- ja tuontisäädöskoulutus, videotse
- 4.-5.4.2017 Kasvintarkastajien ajankohtaiskoulutus, Helsinki
- 8.-12.5.2017 Tullin rajoituspäivät, Helsinki
- 16.-18.5.2017 Peruskoulutus uusille kasvintarkastajille, Helsinki. Koulutusta jatkettiin kesän ja syksyn jatkuneilla täydentävillä videokoulutuksilla.
- Syksy 2017 EU:n kasvinterveysasetuskoulutus, videotse
- 27.10.2017 *Xylella fastidiosan* tarkastaminen, videotse.

7 MUUTOKSET SEURAAVIEN VUOSIEN TOIMINTAAN

Erityisesti kasvihuone- ja avomaan puutarhatuotannon valvonnan painopistettä tulee siirtää kasvien tarkastamisesta tuotantojärjestelmän ja omavalvonnan hyväksymiseen. Tämä on myös yksi EU:n kasvinterveyslainsäädännön uudistustyön tavoitteista.

Hedelmä- ja marjakasvien varmennetun taimiaineiston asetuksen (MMM 6/17) voimaantulon myötä valvontaa kehitetään keskittämällä kaikki tarkastukset Eviran Turun toimipisteen vastuulle. Uudessa asetuksessa on monille kasvintuhoojien esiintymiselle taimierässä on annettu enimmäisprosenttiosuudet ja niiden tasapuolisen valvonnan takaamiseksi on tärkeää, että tarkastajille kertyy siitä vuosittain riittävästi kokemusta.

Tammikuussa 2018 MMM esitti EU:n komissiolle etelänjauhiaisen suoja-alueesta luopumista. Tarkastuksia jatketaan kuitenkin siihen saakka, kunnes suoja-alueoikeus on poistettu kasvinterveysdirektiivistä ja kansallisesta kasvinterveysasetuksesta. Erityisesti kasvihuonevihannestuotannon sopeutumista etelänjauhiaisriskiin tuetaan muun muassa kartoittamalla lähivuosina etelänjauhiaisen esiintymistä vihannestuotannossa.

Vuonna 2017 kasvihuonetarkastuksilla kokeiltiin torjuntapäätösten antamista viljelmille ilman kyseisen viljelmän tarkastamista, jos niille oli toimitettu etelänjauhiaisen saastuttamia kasvieriä. Toimintatavasta ei kuitenkaan saatu sellaisia hyötyjä, että sitä kannattaisi jatkaa tai laajentaa koskemaan muita tuotteita.

Eviran kasvinterveysyksikkö aloitti vuoden 2017 alussa muuntogeenisten kasvien valvonnan geenimuunneltujen leikkokukkien pakkausmerkintöjen valvonnalla ja petunian taimiaineiston tutkimisella. Kielletyn muuntogeenisten lajikkeiden löytyminen tuotantopaikoilta osoitti valvonnan tarpeellisuuden. Valvontaa tullaan jatkamaan myös tulevina vuosina.

Kasvinterveysyksikkö selvittää perunantuotantoa koskevien suoja-alueiden säilyttämisen tarkoituksenmukaisuutta. Näitä ovat rhizomania eli juurikkaan nekroottinen kelta-suonivirus, valkoperuna-ankeroinen ja koloradonkuoriainen.

Venäjän Euroopan puoleisen alueen havupuutavaran (pois lukien lehtikuusi) alennetun tarkastuksen prosentti on vuonna 2018 edelleen yksi. Vuonna 2017 tarkastettujen erien osuus oli vain 1,1 %. Koska täsmällinen tarkastusprosentti voidaan laskea vasta jälkikäteen, on jatkossa pyrittävä tarkastamaan puutavaraeriä huomattavasti enemmän, jotta yhden prosentin tavoite saadaan varmasti täytettyä.

EU:n *Survey program* -kartoituksen suunnittelua ja raportointia on kehitettävä, jotta kartoitustulosten luotettavuutta voidaan parantaa ja raportointiin kuluva työmäärä kevennettyä.

LIITTEET

Inspektioner på Åland 2017

Tabell 12. Inspections

Inspection	Antal	Prov	Konstaterad
Ringröta	5	5	0
Potatiscystnematod	4	5	0
Koloradoskalbagge	2	0	0
Päronpest*	18 / 6	36	0
Tallvedsnematod	1	1	0
Bemisia**	3	2	2
Total	33 / 21	49	2

* 18 olika provtagningsplatser hos 6 olika odlare.

** Spårning. *Osteospermum* och *Glechoma*

Tabell 13. Marknadsövervakning

Inspection	Antal	Prov	Konstaterad	Ursprung
Plantbutik, utsädespot.	1	0	0	SE
Chips, utsäde	4	4	0	DE
Chips, utsäde	12	12	0	SWE
Total	17	16	0	

Taulukko 14. Eviran, ELY-keskusten ja Tullin tekemät tuontitarkastukset. Huutomerkillä merkittyjen tuotyyppien tarkastettujen lähetysten osuus jäi alle vaaditun tarkastustason.

Kasvilaji	Alkuperämaa	Erät (kpl)	Tuontimäärä	Vaadittu tarkastustaso	Tarkastetut erät (kpl)	Tarkastettujen erien osuus
Pistokkaat ja taimet avomaalle						
Alppir. ja atsaleat	Yhdysvallat	1 kpl	5 586 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Istukassipuli	Norja	1 kpl	724 637 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Lehtipuut ja pens.	Yhdysvallat	1 kpl	3 062 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Muut marjakasvit	Norja	1 kpl	100 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Perennat	Japani	1 kpl	50 kpl	100 %	1 kpl	100 %
	Norja	5 kpl	160 kpl	100 %	5 kpl	100 %
Pistokkaat ja taimet kasvihuoneeseen						
Joulutähti	Etiopia	2 kpl	110 000 kpl	100 %	2 kpl	100 %
Harsokukka	Kenia	1 kpl	2 400 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Kukkasipulit	Etelä-Afrikka	13 kpl	871 467 kpl	100 %	13 kpl	100 %
	Peru	1 kpl	30 000 kpl	100 %	1 kpl	100 %
	Uusi-Seelanti	2 kpl	1 423 125 kpl	100 %	2 kpl	100 %
Muut	Israel	22 kpl	566 486 kpl	100 %	22 kpl	100 %
	Norja	1 kpl	103 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Ruukkukukat	Etelä-Afrikka	3 kpl	96 467 kpl	100 %	3 kpl	100 %
	Kenia	1 kpl	2 400 kpl	100 %	1 kpl	100 %
	Singapore	1 kpl	537 kpl	100 %	1 kpl	100 %
	Yhdysvallat	1 kpl	6 kpl	100 %	1 kpl	100 %
Solanaceae	Israel	13 kpl	172 000 kpl	100 %	13 kpl	100 %
Vihan. taimet	Israel	103 kpl	1 663 584 kpl	100 %	103 kpl	100 %
Muun kuori ja hake						
<i>Acer saccharum</i>	Kanada	1 kpl	1 m ³	100 %	0 kpl	0 % !
	Yhdysvallat	1 kpl	0,5 m ³	100 %	0 kpl	0 % !
Conifer., ei hake	Samoa, USA	1 kpl	500 m ³	100 %	1 kpl	100 %
Coniferales, kuori	Vietnam	1 kpl	1 m ³	100 %	1 kpl	100 %
<i>Quercus</i>	Kanada	1 kpl	1 m ³	100 %	0 kpl	0 % !
<i>Quercus</i>	Yhdysvallat	1 kpl	0,5 m ³	100 %	0 kpl	0 % !
Puutavara						
<i>Acer saccharum</i>	Kanada	1 kpl	0,5 m ³	100 %	0 kpl	0 % !
	Yhdysvallat	3 kpl	8 m ³	100 %	2 kpl	67 % !
<i>Conifera</i> , ei Thuja	Chile	1 kpl	2 m ³	100 %	1 kpl	100 %
	Japani	2 kpl	8 m ³	100 %	2 kpl	100 %
	Uusi-Seelanti	21 kpl	1 221 m ³	100 %	21 kpl	100 %
	Yhdysvallat	2 kpl	77 m ³	100 %	2 kpl	100 %
<i>Fraxinus, Juglans</i>	Kanada	3 kpl	46 m ³	100 %	3 kpl	100 %
	Yhdysvallat	21 kpl	217 m ³	100 %	21 kpl	100 %
Muut	Uusi-Seelanti	1 kpl	36 m ³	100 %	1 kpl	100 %
	Yhdysvallat	3 kpl	13 m ³	100 %	3 kpl	100 %
<i>Platanus</i>	Yhdysvallat	1 kpl	4 m ³	100 %	1 kpl	100 %
<i>Populus</i>	Yhdysvallat	1 kpl	21 m ³	100 %	1 kpl	100 %
<i>Quercus</i>	Kanada	3 kpl	103 m ³	100 %	3 kpl	100 %
	Yhdysvallat	85 kpl	2 556 m ³	100 %	85 kpl	100 %
<i>Thuja</i>	Kanada	5 kpl	133 m ³	100 %	4 kpl	80 % !
	Yhdysvallat	1 kpl	0,5 m ³	100 %	0 kpl	0 % !
Havupuutavara	Venäjä Eur		4 596 283 m ³	1 %	915 kpl	1,0 %
	Venäjä Eur	5 kpl	134 m ³	100 %	5 kpl	100 %
Lehtikuusi	Venäjä Eur	4 kpl	101 m ³	100 %	4 kpl	100 %
Lehtipuu	Venäjä Eur	1 kpl	31 m ³	100 %	1 kpl	100 %
Puutavara	Venäjän Aa	253 kpl	8 103 m ³	100 %	253 kpl	100 %
Puinen pakkausmateriaali						
Tarkastukset					771 kpl	
Kasvikset		1 333	21 200 000 kg		637	
Appelsiini	Egypti	455 kpl	8 945 000 kg	25 %	142 kpl	31 %
	Israel	47 kpl	962 000 kg	10 %	15 kpl	32 %
	Turkki	39 kpl	791 000 kg	3 %	7 kpl	18 %
	Etelä-Afrikka	97 kpl	1 419 000 kg	100 %	92 kpl	95 % !
Sitruuna	Argentiina	13 kpl	250 000 kg	100 %	13 kpl	100 %
	Etelä-Afrikka	12 kpl	199 000 kg	100 %	12 kpl	100 %

	Bangladesh	11 kpl	675 kg	100 %	11 kpl	100 %
	Malesia	1 kpl	25 kg	100 %	1 kpl	100 %
Satsuma	Etelä-Afrikka	19 kpl	211 000 kg	100 %	19 kpl	100 %
	Uruguay	2 kpl	29 000 kg	0 %	2 kpl	100 %
Klementiini	Marokko	8 kpl	180 000 kg	5 %	6 kpl	75 %
	Etelä-Afrikka	11 kpl	213 000 kg	100 %	10 kpl	91 % !
Mandariini	Israel	104 kpl	2 170 000 kg	10 %	36 kpl	35 %
	Marokko	61 kpl	1 413 000 kg	5 %	26 kpl	43 %
	Peru	9 kpl	197 000 kg	10 %	2 kpl	22 %
	Etelä-Afrikka	19 kpl	405 000 kg	100 %	19 kpl	100 %
Greippi	Israel	44 kpl	537 000 kg	10 %	2 kpl	5 % !
	Yhdysvallat	19 kpl	362 000 kg	15 %	6 kpl	32 %
"Sweeties"	Israel	22 kpl	130 000 kg	10 %	1 kpl	5 % !
Pomelo	Israel	15 kpl	29 000 kg	10 %	1 kpl	7 % !
Omena	Argentiina	3 kpl	60 000 kg	35 %	2 kpl	67 %
	Brasilia	11 kpl	218 000 kg	25 %	2 kpl	18 % !
	Chile	124 kpl	2 358 000 kg	5 %	27 kpl	21 %
	Yhdysvallat	3 kpl	44 000 kg	75 %	0 kpl	0 % !
	Etelä-Afrikka	3 kpl	64 000 kg	5 %	2 kpl	67 %
Päärynä	Argentiina	1 kpl	3 000 kg	10 %	1 kpl	100 %
Mango	Thaimaa	83 kpl	3 300 kg	100 %	83 kpl	100 %
	Pakistan	8 kpl	3 800 kg	100 %	8 kpl	100 %
	Bangladesh	2 kpl	1 200 kg	100 %	2 kpl	100 %
Guava	Thaimaa	1 kpl	44 kg	100 %	1 kpl	100 %
	Malesia	1 kpl	5 kg	100 %	1 kpl	100 %
Selleri	Thaimaa	1 kpl	4 kg	100 %	1 kpl	100 %
	Malesia	3 kpl	12 kg	100 %	3 kpl	100 %
Basilika	Thaimaa	3 kpl	40 kg	100 %	3 kpl	100 %
Munakoiso	Thaimaa	29 kpl	441 kg	100 %	29 kpl	100 %
	Bangladesh	2 kpl	105 kg	100 %	2 kpl	100 %
	Malesia	15 kpl	234 kg	100 %	15 kpl	100 %
Karvaskurkku	Thaimaa	2 kpl	16 kg	100 %	2 kpl	100 %
	Malesia	4 kpl	18 kg	100 %	4 kpl	100 %
"Jambolaani"	Malesia	1 kpl	4 kg	100 %	1 kpl	100 %
Kidusruoho	Bangladesh	1 kpl	5 kg	100 %	1 kpl	100 %
Paprika	Thaimaa	13 kpl	205 kg	100 %	13 kpl	100 %
	Pakistan	5 kpl	555 kg	100 %	5 kpl	100 %
	Malesia	6 kpl	66 kg	100 %	6 kpl	100 %

Taulukko 15. EU:n *Survey program* -kartoitussuunnitelmat 1 (kartoitussuunnitelma tehty toukokuussa 2016) ja 2 (valvontasuunnitelma tehty syksyllä 2016) ja toteutuneet tarkastukset.

Tarkastustyyppi	Kohteet					Tarkastukset				
	Kartoitus-suunnitelma	Valvontasuun-nitelma	Toteutunut	Toteuma 1	Toteuma 2	Kartoitus-suunnitelma	Valvontasuun-nitelma	Toteutunut	Toteuma 1	Toteuma 2
Survey program -ohjelma										
<i>Agrilus anxius</i>	6	6	6	100 %	100 %	15	15	21	140 %	140 %
<i>Agrilus planipennis</i>	118	357	129	109 %	36 %	118	354	173	147 %	49 %
<i>Anoplophora chinensis</i>	262	398	214	82 %	54 %	266	410	405	152 %	99 %
<i>Anoplophora glabripennis</i>	270	436	199	79 %	46 %	292	406	382	131 %	94 %
<i>Anthonomus eugenii</i>	154	228	35	23 %	15 %	154	228	51	33 %	22 %
<i>Aromia bungii</i>	5	8	11	220 %	138 %	5	8	17	340 %	213 %
<i>Atropellis spp.</i>	20	20	0	0 %	0 %	20	20	0	0 %	0 %
<i>Bursaphelenchus xylophilus</i>	390	415	246	63 %	59 %	390	415	246	63 %	59 %
<i>Cand.Liberibacter solanacea-rum</i>	45	0	0	0 %	0 %	61	0	0	0 %	0 %
<i>Dendrolimus sibiricus</i>	6	6	2	33 %	33 %	30	30	12	40 %	40 %
<i>Diaporthe vaccinii</i>	147	218	118	80 %	54 %	151	225	121	80 %	54 %
<i>Eotetranychus lewisi</i>	42	51	52	124 %	102 %	42	64	99	236 %	155 %
<i>Epitrix sp.</i>	250	220	174	70 %	79 %	356	240	183	51 %	76 %
<i>Gibberella circinata</i>	262	398	92	35 %	23 %	266	410	136	51 %	33 %
<i>Monochamus spp.</i>	6	15	13	217 %	87 %	30	30	68	227 %	227 %
<i>Peruna-ankeroiset</i>	130	155	141	108 %	91 %	155	165	149	96 %	90 %
<i>Synchytrium endobioticum</i>	119	136	106	89 %	78 %	143	136	106	74 %	78 %
<i>Pissodes spp.</i>	2	4	0	0 %	0 %	12	4	0	0 %	0 %
<i>Polygraphus proximus</i>	6	6	2	33 %	33 %	30	30	12	40 %	40 %
<i>Pseudomonas syringae pv. actinidae</i>	149	217	23	15 %	11 %	149	216	24	16 %	11 %
<i>Rengasmädät</i>	119	178	124	104 %	70 %	144	184	124	86 %	67 %
<i>Scirtothrips</i>	157	231	37	24 %	16 %	163	318	54	33 %	17 %
<i>Thaumatotibia leucotreta</i>	154	228	36	23 %	16 %	154	228	52	34 %	23 %
<i>Tomato leaf curl New Delhi virus</i>	241	321	157	65 %	49 %	247	406	378	153 %	93 %
<i>Xylella fastidiosa</i>	5	15	20	400 %	133 %	5	15	20	400 %	133 %
<i>Xylosandrus crassiusculus</i>	56	46	44	79 %	96 %	56	53	66	118 %	125 %
Yhteensä	3121	4313	1981	63 %	46 %	3454	4610	2899	84 %	63 %